

Gotowość sektora organizacji pozarządowych do rozwoju usług reintegracyjnych na przykładzie województwa lubelskiego

Janów Lubelski, grudzień 2017 rok

Gotowość sektora organizacji pozarządowych do rozwoju usług reintegracyjnych na przykładzie województwa lubelskiego

**Raport z działań monitorująco-badawczych w ramach inicjatywy projektowej FIO
2017 pn.: Ośrodek Wsparcia i Animacji Podmiotów Reintegracyjnych – Wyższy
Poziom Kompetencji Regionalnej Sektora Ekonomii Społecznej**

Wydawnictwo sfinansowane z środków projektu:

**Ośrodek Wsparcia i Animacji Podmiotów Reintegracyjnych
– Wyższy Poziom Kompetencji Regionalnego Sektora Es”,**
zleconego przez Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej,
w ramach Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich 2017 rok

Publikacja opracowana w ramach realizacji projektu:
**Ośrodek Wsparcia i Animacji Podmiotów Reintegracyjnych – Wyższy Poziom
Kompetencji Regionalnego Sektora Es”,**
zleconego przez Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej,
w ramach Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich 2017 rok

Autorzy:

Andrzej Trzeciecki Paweł Wiśniewski

Wydawca:

Fundacja: Konwent Klubów i Centrów Integracji Społecznej w Janowie Lubelskim
Ośrodek Wsparcia i Animacji Podmiotów Reintegracyjnych
- Akademia Animacji Zatrudnienia Socjalnego
23-300 Janów Lubelski, ul. Bohaterów Porytowego Wzgórza 23
tel. 787805030, e:mail.: fundajakiscis@fundajakiscis.pl,
<http://www.fundajakiscis.pl>; <http://www.zatrudnieniesocjalne.pl>

Skład i druk:

Extreme Waves Piotr Sawicki
ul. Jana Zamoyskiego 19B
23-300 Janów Lubelski

Publikacja bezpłatna
Nakład: 100 egzemplarzy

Przedruk, rozpowszechnianie i powielanie w całości lub części wyłącznie za zgodą Wydawcy

Wprowadzenie

Raport jest elementem cząstkowym podsumowania działań prowadzonych przez Fundację Konwent Klubów i Centrów Integracji Społecznej z siedzibą w Janowie Lubelskim w ramach inicjatywy projektowej FIO 2017 pn.: *Ośrodek Wsparcia i Animacji Podmiotów Reintegracyjnych – Wyższy Poziom Kompetencji Regionalnego Sektora Ekonomii Społecznej*. Dokument ten odnosi się do badania nastawienia organizacji pozarządowych do problematyki rozwoju usług reintegracyjnych oraz ich gotowości do tworzenia podmiotów zatrudnienia socjalnego.

Działania w projekcie miały charakter edukacyjno-animacyjny, przy czym głównym ich odbiorcą byli przedstawiciele tych organizacji pozarządowych, którzy zamierzali w najbliższym czasie poszerzyć sferę swojej działalności o blok usług reintegracyjnych. Stąd też, w ramach zadań projektowych przewidziano m.in.:

- 1) zajęcia warsztatowo-edukacyjne na temat mechanizmów animacji środowiska lokalnego, umożliwiających tworzenie odpowiednich warunków dla podejmowania decyzji o powoływaniu jednostek organizacyjnych zatrudnienia socjalnego, w tym przede wszystkim przez organizacje pozarządowe,
- 2) konsultacje z przedstawicielami organizacji pozarządowych prowadzących już jednostki zatrudnienia socjalnego celem podzielenia się wiedzą i doświadczeniem z potencjalnymi, nowymi inicjatorami klubów lub centrów integracji społecznej,
- 3) przeprowadzenie zawężonego badania nt.: gotowości organizacji pozarządowych do utworzenia na terenie województwa lubelskiego nowych jednostek zatrudnienia socjalnego, które włączone zostałyby do działającej platformy współpracy, tzw. *Regionalnego Konwentu Klubów i Centrów Integracji Społecznej Lubelszczyzny*.

Prezentowany raport z badania jest uzupełnieniem wcześniej opracowanych publikacji, stanowiących dla potencjalnych inicjatorów nowych jednostek organizacyjnych zatrudnienia socjalnego zbiór – kompendium podstawowej wiedzy, pozwalającej przygotować daną organizację pozarządową do utworzenia podmiotu zatrudnienia socjalnego a także prowadzenia animacji dla pozyskania partnerów instytucjonalnych.

Wyniki badania pozwalają poszerzyć wiedzę na temat motywów przystępowania nowych organizacji pozarządowych do realizatorów usług reintegracyjnych oraz także barier jakie dostrzegają oni przed podjęciem ostatecznej decyzji.

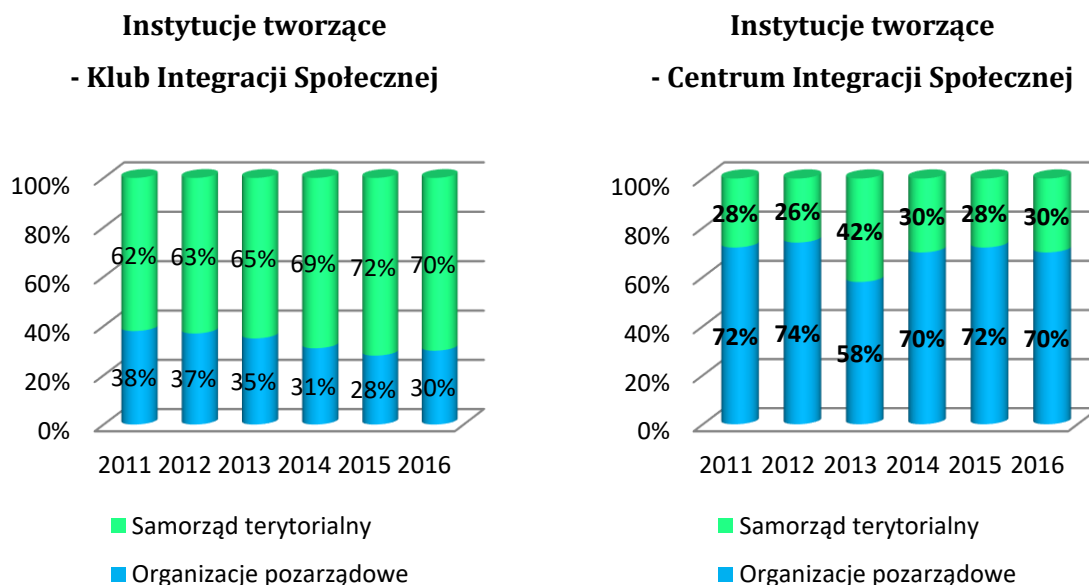
/ - / Zespół Badawczy Projektu

1. Tło statystyczne dla badania gotowości organizacji pozarządowych do rozwoju usług reintegracyjnych

Okres funkcjonowania rozwiązań ustawy o zatrudnieniu socjalnym wykształcił w zasadzie dwa podstawowe rodzaje instytucji tworzących kluby integracji społecznej (KIS) oraz centra integracji społecznej (CIS). Tymi rodzajami instytucji są:

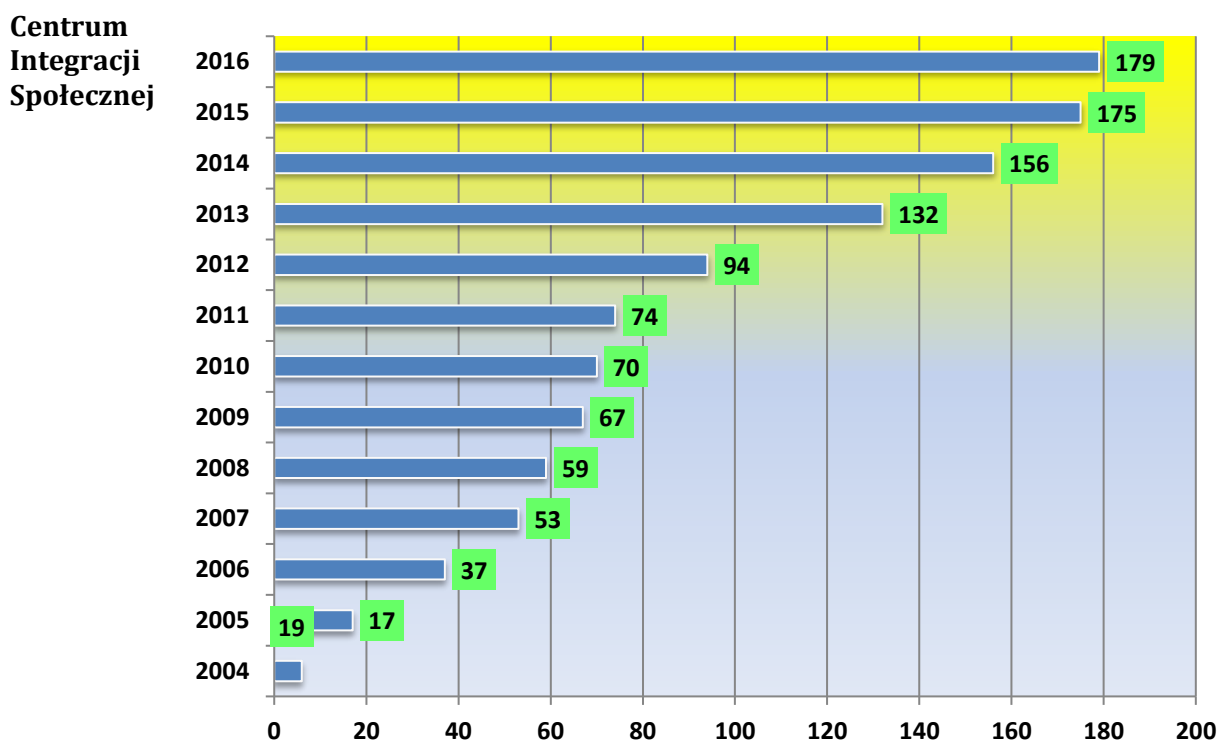
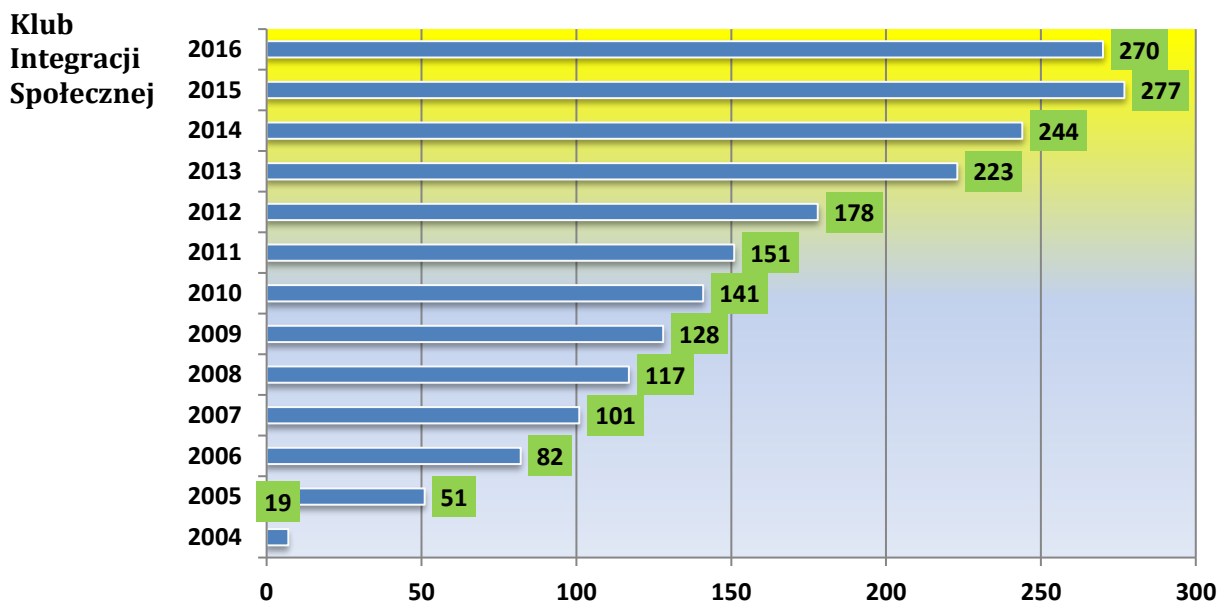
- 1) jednostki organizacyjne samorządu terytorialnego – gmina, powiat oraz województwo, co w literze prawa oznacza, że wójt, burmistrz, prezydent miasta na prawach powiatu oraz marszałek województwa są założycielami jednostek organizacyjnych zatrudnienia socjalnego,
- 2) organizacje pozarządowe, w tym także spółdzielnie socjalne, przy czym dla poszczególnych typów jednostek organizacyjnych zatrudnienia socjalnego są wyznaczone granice instytucjonalne, np.: w przypadku spółdzielni socjalnych tylko spółdzielnie osób prawnych mogą tworzyć centra integracji społecznej.

Na koniec 2016 r. wykształcona struktura instytucji tworzących poszczególne typy jednostek organizacyjnych zatrudnienia socjalnego przedstawiała się następująco:

Okres funkcjonowania ustawy o zatrudnieniu socjalnym pozwolił organizacjom pozarządowym uzyskać przewagę nad jednostkami samorządu terytorialnego w inicjowaniu centrów integracji społecznej, przy czym wynikało to z faktu realizowania kilkuletnich projektów współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Tendencje rozwojowe w latach 2004-2016 obu typów jednostek organizacyjnych zatrudnienia socjalnego zostały zaprezentowane na kolejnych diagramach:

W przypadku danego typu jednostki organizacyjnej przewaga ilościowa należy do klubów integracji społecznej, co przy wynikach struktury założycielskiej oznaczało, że samorząd terytorialny, a w zasadzie jego jednostki organizacyjne takie jak ośrodki pomocy społecznej, mają zdecydowaną przewagę nad organizacjami pozarządowymi.

2. Scenariusz badania – główne aspekty

Po odbytych cyklach edukacyjnych i działaniach animacyjnych w lokalnym środowisku postanowiono sprawdzić jaki jest stopień gotowości organizacji pozarządowych do włączenia się w rozwój usług reintegracyjnych, a szczególnie do zainicjowania przez te organizacje, które dotychczas nie dysponowały własnymi jednostkami organizacyjnymi zatrudnienia socjalnego procesu tworzenia takiej jednostki.

Badanie zostało przeprowadzone przez zespół analityczny, który był powiększony o animatorów działających w terenie z określonymi organizacjami pozarządowymi i nakłaniających je do utworzenia nowych jednostek zatrudnienia socjalnego. Grupa ta opracowała specjalne narzędzie badawcze, które umieszczone zostało na stronie Internetowej – kwestionariusz ankiety, wraz z poinformowaniem wszystkich zidentyfikowanych na obszarze Województwa Lubelskiego organizacji pozarządowych o prowadzonych pracach a także z prośbą o udział w tym badaniu.

Potencjalni respondenci badania zostali podzieleni na dwie grupy:

Potencjalni respondenci badania

Grupa I

organizacje pozarządowe
nie prowadzące podmiotu
zatrudnienia socjalnego

Grupa II

organizacje pozarządowe
prowadzące podmiot
zatrudnienia socjalnego

Dla obu grup potencjalnych respondentów zostały przygotowane kluczowe pytania badawcze, które prezentują się następująco:

Podstawowe pytania badawcze dla I grupy respondentów

- Czy zamierza organizacja pozarządowa w najbliższej przyszłości podjąć się usług reintegracyjnych?
- Jaka forma organizacyjna zatrudnienia socjalnego będzie preferowana?
- Jakie powody są zainteresowania się usługami reintegracyjnymi?
- Jakie są potrzeby związane z uruchamianiem usług reintegracyjnych i utworzeniem jednostki organizacyjnej zatrudnienia socjalnego?
- Jak oceniane są uwarunkowania instytucjonalne w lokalnym środowisku dla nowej inicjatywy?

Podstawowe pytania badawcze dla II grupy respondentów

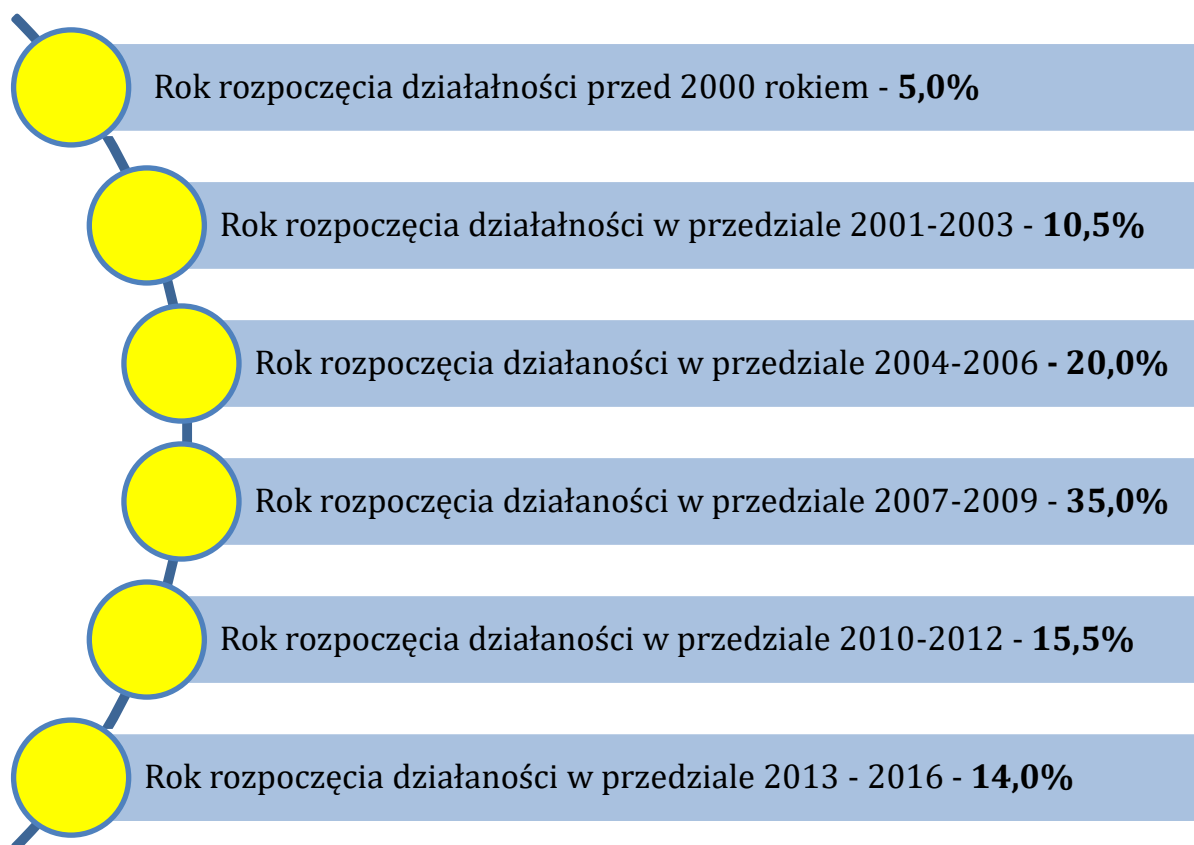
- Co wpłynęło na decyzję o utworzeniu podmiotu zatrudnienia socjalnego i co było motywem zainteresowania się usługami reintegracyjnymi?
- Jakie zasoby pozwolił na uruchomienie działalności podmiotu zatrudnienia socjalnego?
- Jakie najpoważniejsze bariery wystąpiły podczas inicjowania usług reintegracyjnych?
- Jak oceniany jest obecny stan przygotowania do świadczenia usług reintegracyjnych?
- Jakie wsparcie potrzebne jest dla lepszego świadczenia usług reintegracyjnych?

3. Skrócona charakterystyka respondentów

Organizacje pozarządowe, które wzięły udział w badaniu, w przeważającej większości reprezentowane były przez stowarzyszenia – to 95% ogółu respondentów. Pozostała część zbioru respondentów reprezentowała fundacje, działające na obszarze województwa lubelskiego.

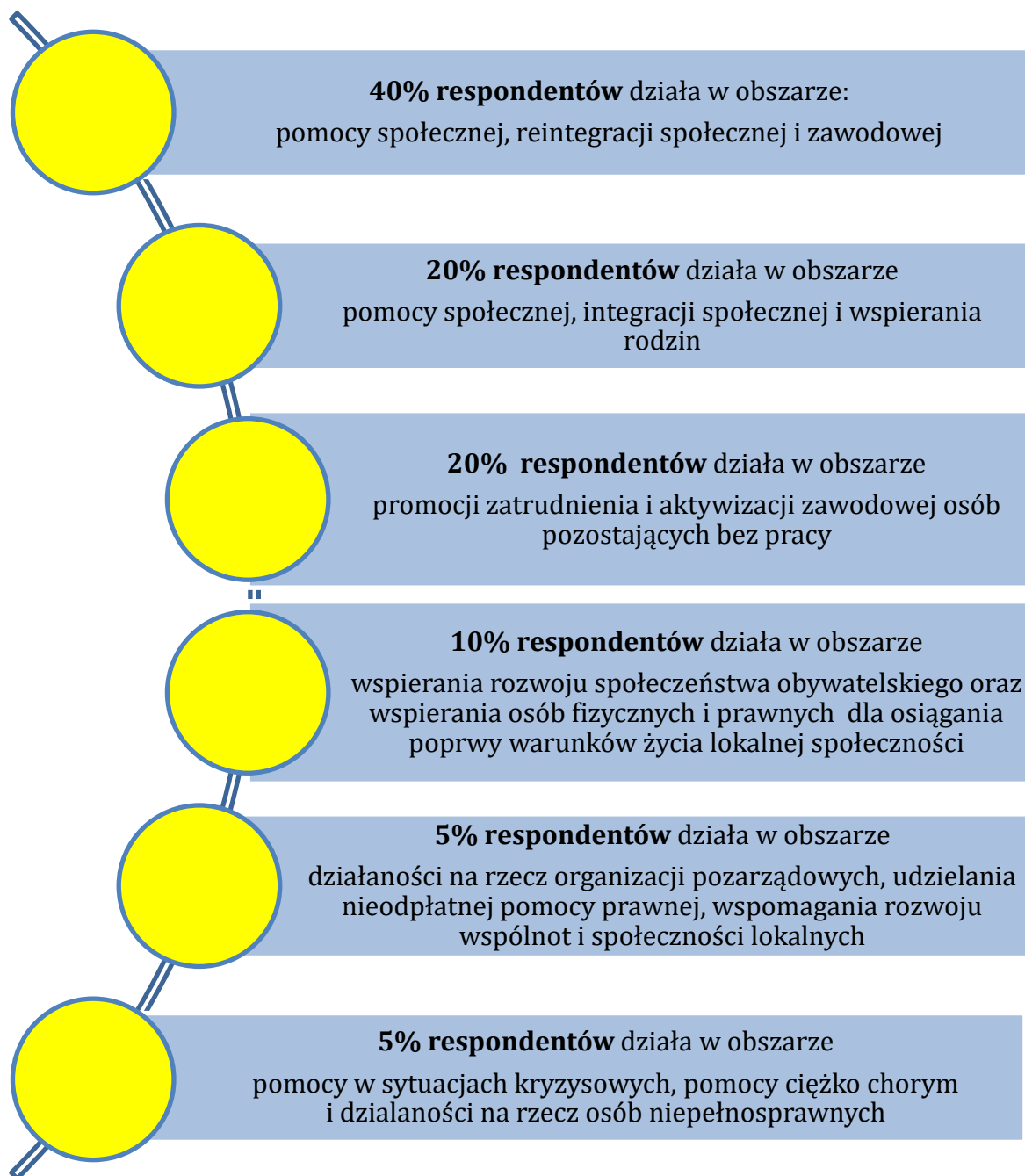
95% respondentów badania to stowarzyszenia

W grupie respondentów nie odnotowano żadnej spółdzielni socjalnej ani kościelnej osoby prawnej, które zaliczane są do zbioru organizacji pozarządowych zgodnie z przepisem art. 3 ust.2 ustawy z dn. 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Wg kryterium „roku rozpoczęcia” swojej działalności zbiór respondentów charakteryzował się następującym odsetkiem:

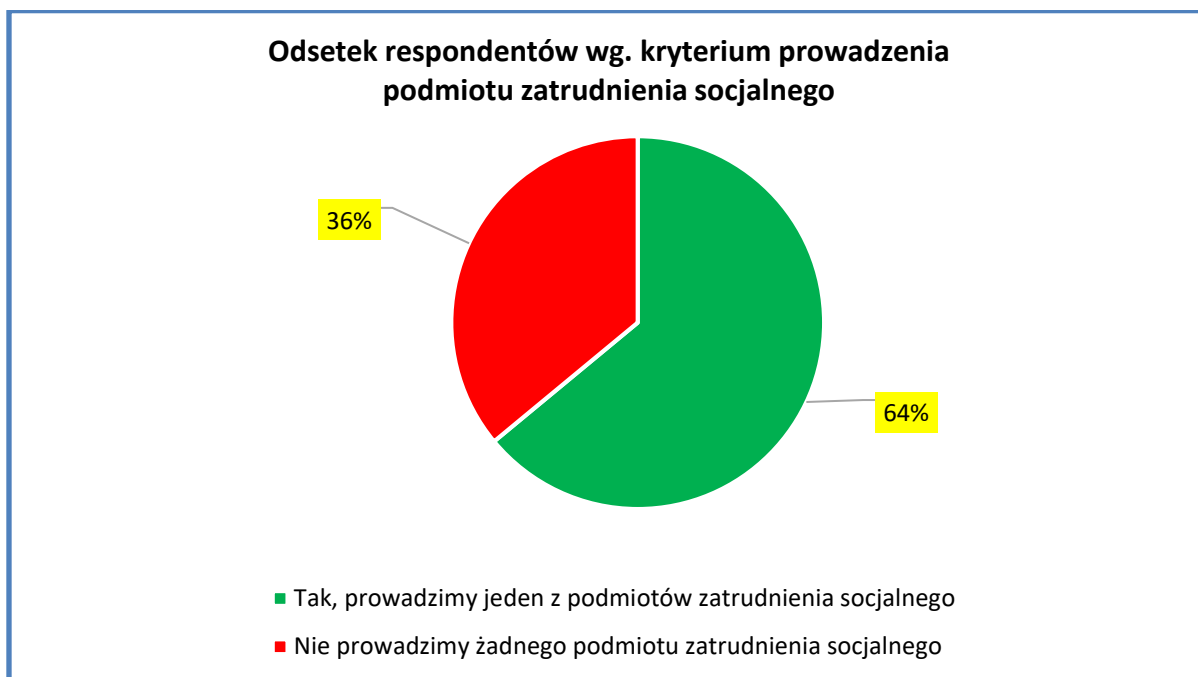
Większość respondentów to organizacje, które można utożsamiać z nowym nurtem krajowej polityki społecznej jaki pojawił się po 2003 r. i związany był z okresem wprowadzania nowych rozwiązań zarówno w obszarze pomocy społecznej, reintegracji społecznej i zawodowej, a także rynku pracy. To okres wdrażania

tw. aktywnej polityki społecznej. Stąd też, przy pytaniu odnoszącym się do określenia 3 najważniejszych sfer prowadzonej działalności, zgodnie z zapisami statutów organizacyjnych, a także z obszarem określonym w art. 4 ustawy o działalności pożytku publicznego, rozkład respondentów przedstawiał się następująco:

Dla zorientowania się, jaki odsetek respondentów (organizacji pozarządowych) jest już związanych z obszarem usług reintegracji społecznej i zawodowej, zadano pytanie odnoszące się do prowadzenia jednej z form organizacyjnych zatrudnienia

socjalnego, czyli klubu integracji społecznej (KIS) lub centrum integracji społecznej (CIS).

W grupie organizacji pozarządowych, jakie wzięły udział w badaniu i które prowadzą podmiot zatrudnienia socjalnego, rozkład respondentów przedstawiał się następująco:

- 1) organizacje, które w 2012 r. zarejestrowały swój podmiot zatrudnienia socjalnego – 36% ogółu respondentów,
- 2) organizacje, które w 2013 r. i 2014 r. zarejestrowały swój podmiot zatrudnienia socjalnego – po 16% ogółu respondentów,
- 3) organizacje, które w latach: 2004, 2008, 2009 oraz 2011 zarejestrowały swój podmiot zatrudnienia socjalnego – po 8% ogółu respondentów.

Reasumując, można stwierdzić, że przeważająca grupa respondentów badania (64%) to organizacje pozarządowe mające kilkuletnie doświadczenie w działalności reintegracyjnej a także posiadające doświadczenie w tworzeniu i prowadzeniu podmiotu zatrudnienia socjalnego. Jednakże, pozostała część zbioru to z kolei podmioty, które przystępując do badania wyraziły tym sposobem swoje stanowisko odnośnie zainteresowania nową działalnością, która do tej pory nie występowała w ich statutowym obszarze.

4. Poglądy organizacji III sektora nieprowadzących podmiotu zatrudnienia socjalnego na kwestie rozwoju usług reintegracyjnych

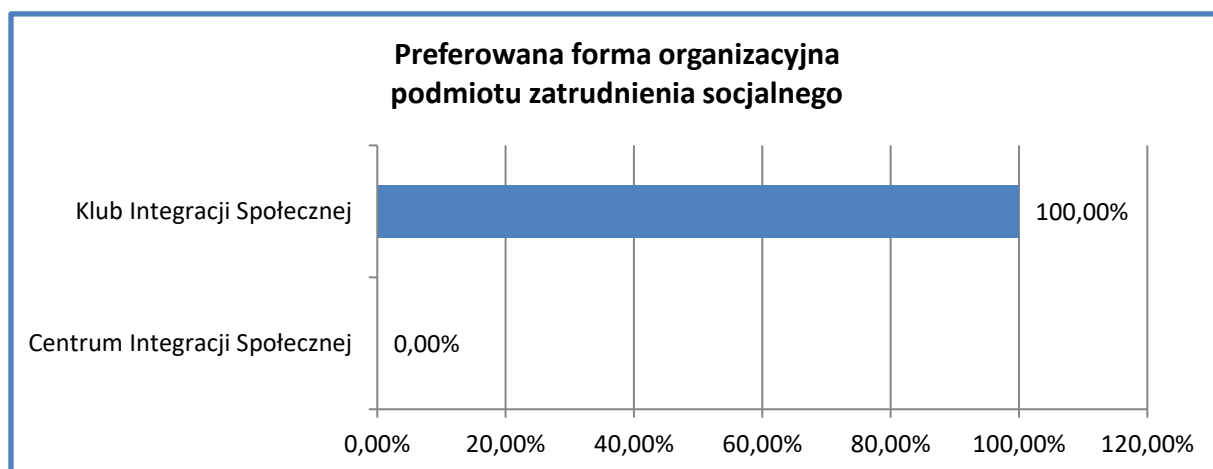
Zbiór organizacji pozarządowych biorących udział w badaniu stanowił 36% ogółu respondentów. Zdecydowana większość z nich zadeklarowała, że w najbliższej przyszłości, określanej jako 12 miesięcy, zamierza podjąć się działalności na rzecz usług reintegracji społecznej i zawodowej – 85,7%. W tym celu zamierzają przygotować się do utworzenia podmiotu zatrudnienia socjalnego po dokonaniu odpowiednich analiz swoich możliwości a także uzyskaniu dodatkowych informacji o sposobie organizacji takiej jednostki.

86% organizacji pozarządowych nie prowadzących obecnie usług reintegracji społecznej i zawodowej zamierza w ciągu najbliższych 12 miesięcy uruchomić taką działalność

Organizacje pozarządowe wskazały podczas badania kilka istotnych powodów nieplanowania w przyszłości działalności reintegracyjnej, a wśród nich wymieniono:

- 1) brak dostępu do stabilnych środków finansowych na taką działalność – z posiadanej wiedzy przez respondentów wynika, że proces utworzenia centrum integracji społecznej jest nie tylko złożony, ale uzależniony do decyzji kilku instytucji (np. z przepisów ustawy o zatrudnieniu socjalnym wynika zależność od decyzji marszałka województwa),
- 2) trudność w utrzymaniu kadry specjalistów, zwłaszcza zajmujących się merytorycznymi zajęciami z uwagi na fakt, iż w projektach dofinansowywanych ze środków unijnych nie można bezpośrednio zatrudniać własnej kadry na umowy cywilnoprawne bez uprzedniego przetargu, a osoby zgłaszające się w przetargach składają najniższe ceny ofertowe, co z kolei nie gwarantuje jakości usług wobec osób wykluczonych społecznie.

Na pytanie, o wybór formy organizacyjnej przyszłego podmiotu zatrudnienia socjalnego, respondenci I grupy jednoznacznie wskazali na najmniejszą jednostkę organizacyjną zatrudnienia socjalnego.

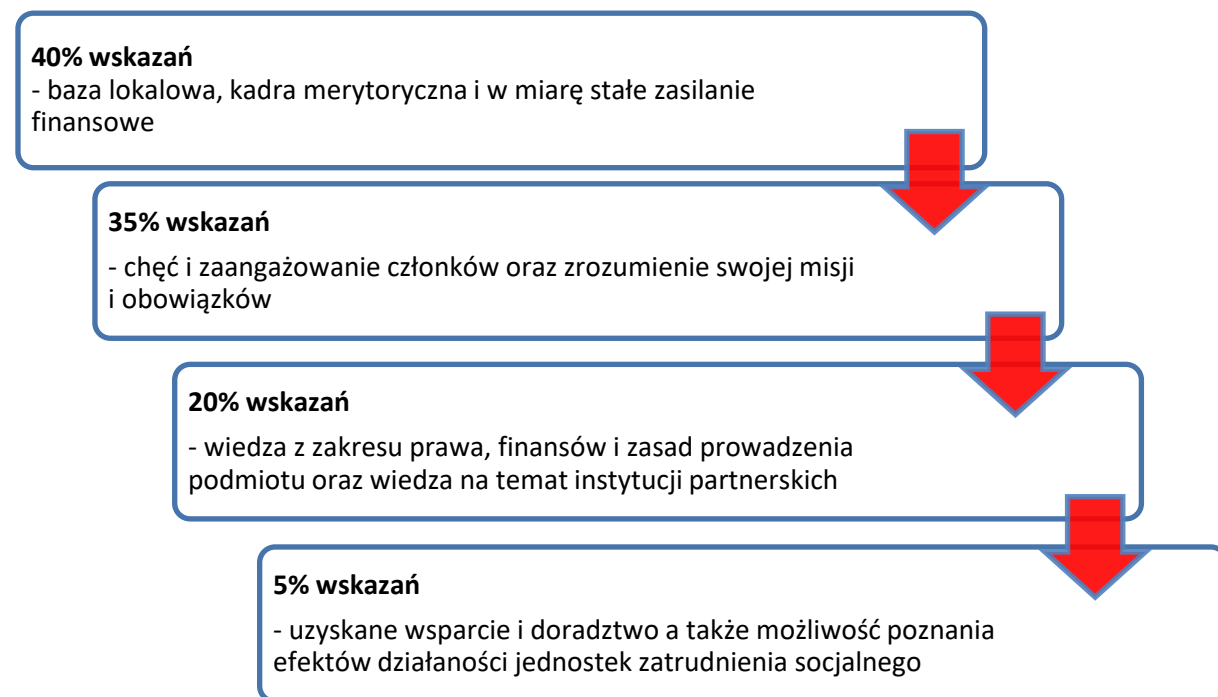

Dokonany wybór przez organizacje pozarządowe i wskazanie przez nie na klub integracji społecznej jest argumentowane następująco:

- 1) uproszczona procedura formalno-prawna dla wyboru klubu integracji społecznej jako formy organizacyjnej przyszłego podmiotu zatrudnienia socjalnego, w tym przede wszystkim dla podjęcia statutowych decyzji przez organizacje pozarządowe,
- 2) nieskomplikowany schemat organizacyjny takiej jednostki organizacyjnej, nie wymagający angażowania kadr pracowniczych co związane jest z ograniczeniami finansowymi organizacji pozarządowych,
- 3) łatwość dostępu do zasobów techniczno-materialnych, niezbędnych dla funkcjonowania takiego podmiotu zatrudnienia socjalnego oraz możliwość swobodnego regulowania zakresu tematycznego zajęć z przyszłymi uczestnikami usług reintegracji społecznej i zawodowej.

Tylko w nielicznych przypadkach (mniej niż 10% badanych organizacji pozarządowych z I grupy respondentów) deklarowano rozpatrzenie kwestii ewentualnego utworzenia bardziej złożonej struktury podmiotu zatrudnienia socjalnego, czyli centrum integracji społecznej. Ta część badanych motywowała swoje przyszłe decyzje od ewentualnego ubiegania się o środki w ramach programów regionalnych RPO (konkursy organizowane przez regionalne ośrodki polityki społecznej).

Na kolejne pytanie ankietowe dotyczące wskazania najważniejszych elementów decyzyjnych dla uruchomienia działalności podmiotu zatrudnienia socjalnego (tzw. warunków jakie są potrzebne do utworzenia), respondenci I grupy wskazali w kolejności:

Udzielone odpowiedzi potwierdzają wcześniejsze wybory formy organizacyjnej przyszłego podmiotu zatrudnienia socjalnego przy jednoczesnym wskazaniu, że bez odpowiedniej motywacji wewnętrznej w organizacji pozarządowej (35% wskazań) nie będzie możliwe podjęcie się nowych wyzwań (nowych usług).

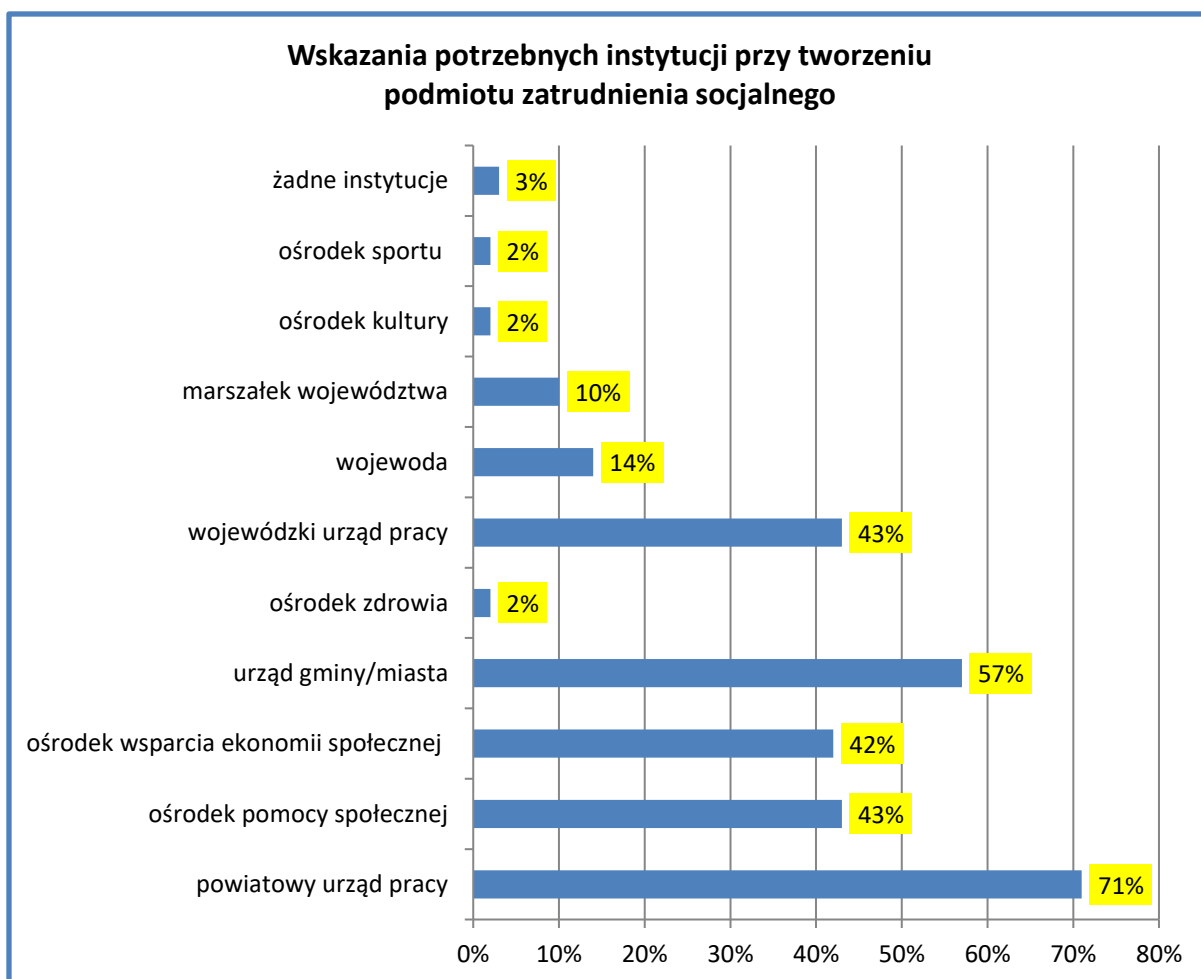
**Prawie 100%
respondentów I grupy
wskazało na potrzeby
wiedzy prawnej
i finansowej**

Wszyscy respondenci I grupy na pytanie jaki rodzaj wiedzy jest potrzebny dla ewentualnego podjęcia się nowej działalności w formie usług reintegracji społecznej i zawodowej, praktycznie jednoznacznie opowiedzieli się za znajomością zagadnień prawnych i finansowych.

W przypadku takich kwestii jak wiedza z zakresu pomocy społecznej, rynku pracy, psychologii, terapii czy zasad zlecania zadań organizacjom pozarządowym, respondenci uważają, że te elementy są niezbędne dla działalności podmiotu zatrudnienia socjalnego,

ale można je uzyskać poprzez dobrą współpracę instytucjonalną w lokalnym środowisku, czy też dobre relacje i kontakty z przedstawicielami innych obszarów.

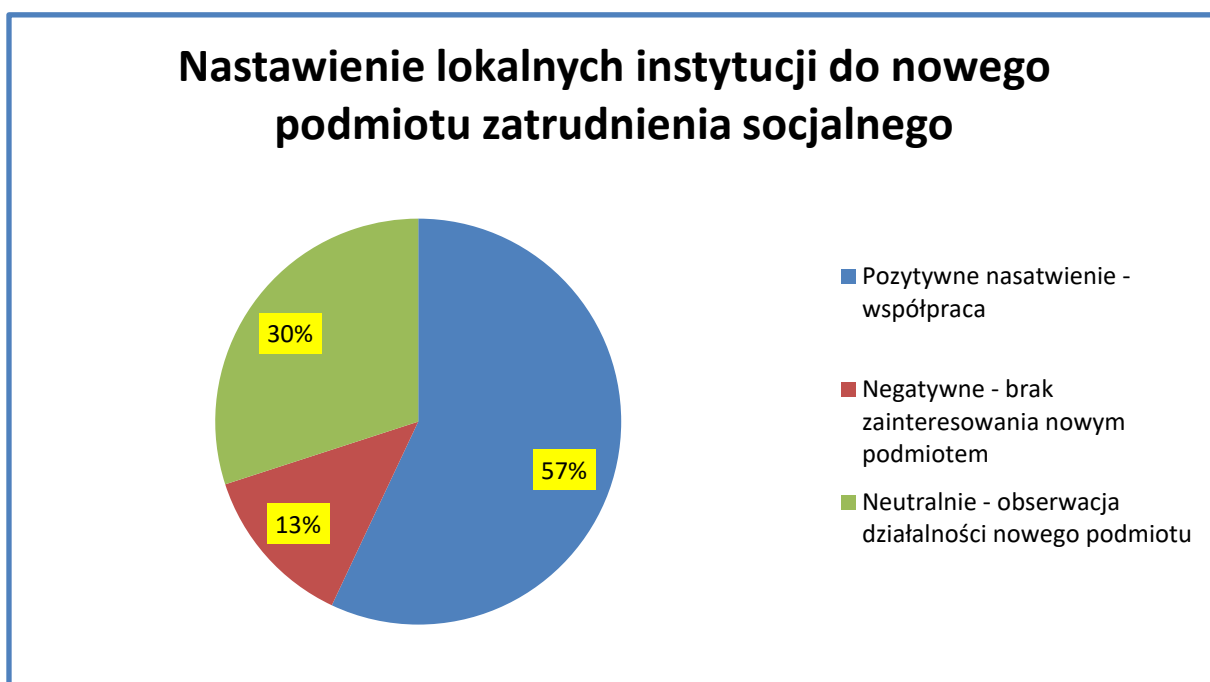
Interesującą kwestią w kontekście przyszłych inicjatorów podmiotów zatrudnienia socjalnego, było wskazanie instytucji jakie wg badanych byłyby niezbędne przy utworzeniu takiego podmiotu. W przypadku organizacji pozarządowych, które do tej pory nie zajmowały się problematyką usług reintegracji społecznej i zawodowej, wyniki tego pytania można uznać nie tylko za pozytywnie zaskakujące, ale także wskazujące na względnie dobre rozeznanie potrzebnej współpracy instytucjonalnej. Oto wyniki pytania: *proszę wskazać instytucje jakie Państwa zdaniem są potrzebne do utworzenia podmiotu zatrudnienia?*

Respondenci I grupy wskazali na szereg instytucji, które uznają oni za niezbędne z punktu widzenia tworzenia podmiotu zatrudnienia socjalnego, przy czym wyraźna koncentracja wskazań następuje w przypadku takich jak: powiatowy urząd pracy – 71% wskazań (bezrobocie i aktywizacja zawodowa), urząd gminy/ miasta – 57% (dotacje,

lokal), ośrodek pomocy społecznej – 43% (klienci świadczeń z pomocy społecznej), ośrodek wsparcia ES – 42% (doradztwo, środki finansowe).

Na tle rozpoznania niezbędnych instytucji z punktu widzenia procesu tworzenia podmiotu zatrudnienia socjalnego również interesująco prezentują się wyniki kolejnego pytania związanego z instytucjonalnym otoczeniem przyszłej jednostki organizacyjnej. Pytanie postawione respondentom I grupy brzmiało: *Jak Państwa zdaniem może wyglądać nastawienie instytucji lokalnego środowiska w sytuacji, gdy będziecie się decydować na utworzenie podmiotu zatrudnienia socjalnego?* Respondentom pozostawiono do wyboru trzy możliwości odpowiedzi: (1) pozytywnie – np. będzie zainteresowanie przyszłą współpracą z podmiotem zatrudnienia socjalnego, (2) negatywnie – np. nie wzbudzi to żadnej reakcji instytucji lokalnych, oraz (3) neutralnie – np. instytucje nie będą przeszkadzać w działaniu, będą obserwatorami wydarzeń. Wyniki tego pytania przedstawia się następująco:

Organizacje pozarządowe, które dotychczas nie prowadziły usług reintegracji społecznej i zawodowej praktycznie w większej części swojej reprezentacji (57%) prezentują optymizm w kwestii nastawienia lokalnego otoczenia do podejmowanej działalności, co jednak jest cechą wyróżniającą ogół reprezentantów III sektora. Bardzo niewielki odsetek uważa, że to nastawienie będzie nosiło negatywne znamiona.

Reasumując, grupa 90% organizacji pozarządowych nieprowadzących dotychczas usług reintegracji społecznej i zawodowej gotowa jest podjąć się nowej działalności w najbliższej przyszłości, przy czym wszystkie deklarują zainteresowanie najmniejszą jednostką zatrudnienia socjalnego, czyli klubem integracji społecznej. Ta forma organizacyjna wydaje się dla przyszłych świadczeniodawców usług reintegracyjnych najbardziej odpowiednią, dopasowaną do aktualnych ich możliwości. Respondenci deklarujący włączenie się w rozwój usług reintegracyjnych potwierdzają znane już tezy dla środowiska podmiotów zatrudnienia socjalnego o konieczności stabilności finansowania tej działalności, a także potrzebie dysponowania od samego początku wsparciem lokalnych instytucji. Przyszli inicjatorzy usług reintegracyjnych dobrze identyfikują katalog instytucji z otoczenia, które powinny współpracować z nowym podmiotem zatrudnienia socjalnego. Niezbędnym elementem decyzyjnym dla organizacji pozarządowych jest uzupełnienie wiedzy z zakresu obowiązującego prawa oraz sposobów finansowania tej działalności.

5. Poglądy organizacji III sektora, które prowadzą podmiot zatrudnienia socjalnego, na kwestie rozwoju usług reintegracyjnych

Zbiór organizacji pozarządowych, zaliczonych do II grupy respondentów był licznie reprezentowany w badaniu i stanowił 64,0 % ogółu. W tej grupie znajdowały się organizacje, które dysponują klubem integracji społecznej – to prawie 95,0% ankietowanych. Pozostała część – 5,0 % ankietowanych to przedstawiciele centrów integracji społecznej.

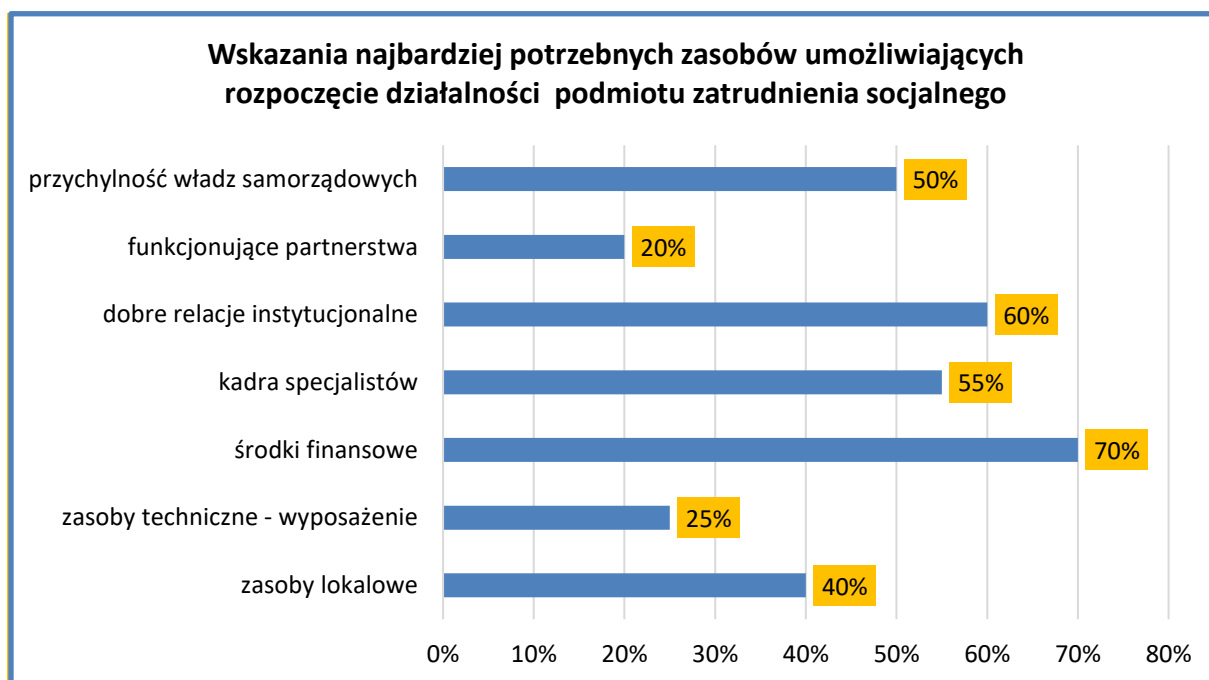
Pierwszym pytaniem dla tej grupy respondentów było uzyskanie odpowiedzi o motywy decyzji, które skłoniły organizacje do utworzenia jednostki organizacyjnej zatrudnienia socjalnego. Na liście wymienionych motywów zarejestrowano¹:

Motyw – argumentacja decyzji o utworzeniu jednostki zatrudnienia socjalnego	Odsetek wskazań głównego motywu
Brak takiej instytucji w powiecie oraz chęć pomagania osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym z rejonu działania organizacji	Przez 45% organizacji
Kompleksowy charakter usług reintegracyjnych oraz ciekawa forma wsparcia i pomocy	Przez 30% organizacji
Wykształcone w okresie 2004-2010 modele zarządzania jednostkami organizacyjnymi oraz dobre krajowe wzorce funkcjonowania podmiotów zatrudnienia socjalnego	Przez 15% organizacji
Dobra współpraca organizacji pozarządowej z ośrodkiem pomocy społecznej i poszukiwanie nowych form wsparcia dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	Przez 60% organizacji
Możliwość realizacji zadań statutowych organizacji w elastycznej formie organizacyjnej bez obciążeń narzucanymi standardami organizacyjnymi i łatwość dopasowywania programów zajęć do potrzeb osób wykluczonych	Przez 5% organizacji
Dysponowanie przez organizację własnymi zasobami lokalowymi, możliwością zaangażowania pracowników i wolontariuszy	Przez 20% organizacji
Sytuacja społeczna na obszarze gminy/miasta osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, powiększająca się strefa bezrobocia, ubóstwa i przemocy w rodzinie	Przez 40% organizacji

¹ Odsetek wskazań- oznacza, że określona część badanych organizacji wskazała jako główny motyw swojej decyzji o utworzeniu podmiotu zatrudnienia socjalnego jeden z argumentów z proponowanej listy.

Dla większości organizacji pozarządowych II grupy respondentów, podejmujących decyzje o utworzeniu podmiotu zatrudnienia socjalnego, najważniejszym argumentem była dobra współpraca z właściwym miejscowo ośrodkiem pomocy społecznej. Ten wynik potwierdza pośrednio odpowiedzi organizacji planujących włączenie usług reintegracyjnych do swoich zadań statutowych o ważności nastawienia instytucji otoczenia lokalnego do przyszłej współpracy. Warto także dodać, że znaczna część organizacji podjęła decyzje po dokonaniu diagnozy sytuacji mieszkańców w kontekście zagrożenia wykluczeniem społecznym.

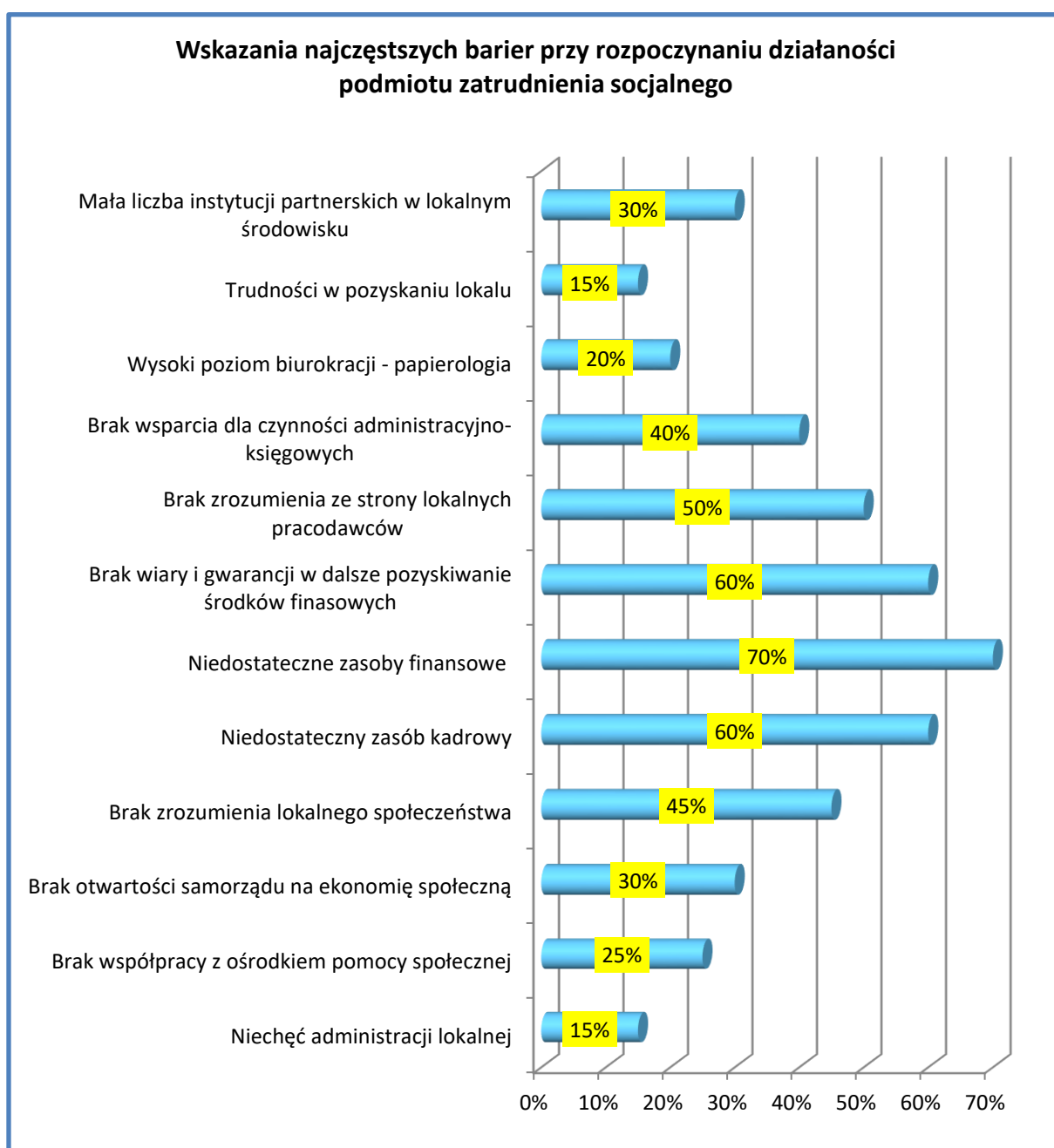
Kolejnym obszarem badania tej grupy respondentów było pytanie o rodzaje zasobów, które pozwoliły na rozpoczęcie działalności własnego podmiotu zatrudnienia socjalnego. W katalogu zasobów dopuszczono możliwość wskazania tych, które odnoszą się do dóbr materialnych (np. lokal, baza techniczna), środków finansowych (własnych jak i możliwych do pozyskania), własnej kadry specjalistów i wolontariuszy, a także takich zasobów jak: dobre relacje instytucjonalne, przychylność władz samorządowych, funkcjonujące partnerstwa na terenie działania organizacji pozarządowych. Oto wyniki badania:

Praktycznie, niektóre pozycje zasobów, jakie są w ocenie organizacji pozarządowych uznawane za najbardziej przydatne dla rozpoczęcia działalności podmiotu zatrudnienia socjalnego, są trudno porównywalne ze sobą. Takie pozycje jak: zasoby lokalowe lub zasoby finansowe są mierzalne i łatwe do oceny, bądź

wyszacowania. Natomiast takie zasoby jak np.: przychylność władz samorządowych lub dobre relacje instytucjonalne pozostają w sferze subiektywnej oceny. Ważne jest jednak to, że organizacje pozarządowe prowadzące już od pewnego czasu własne podmioty zatrudnienia socjalnego dostrzegają tego typu zasoby jako niezbędne.

Organizacje pozarządowe prowadzące już od kilku lat podmiot zatrudnienia socjalnego dysponując własnym doświadczeniem potrafiły zidentyfikować najważniejsze bariery przy rozpoczynaniu świadczenia usług reintegracji społecznej i zawodowej. Zestawienie wskazań – lista barier a także odsetek wskazujących na daną barierę przedstawia się następująco:

Wyniki tego pytania ankietowego potwierdzają ogólną tezę, że każde przedsięwzięcie typu organizacyjnego wymaga środków finansowych a także gwarancji ich kontynuacji (to 70% wskazań).

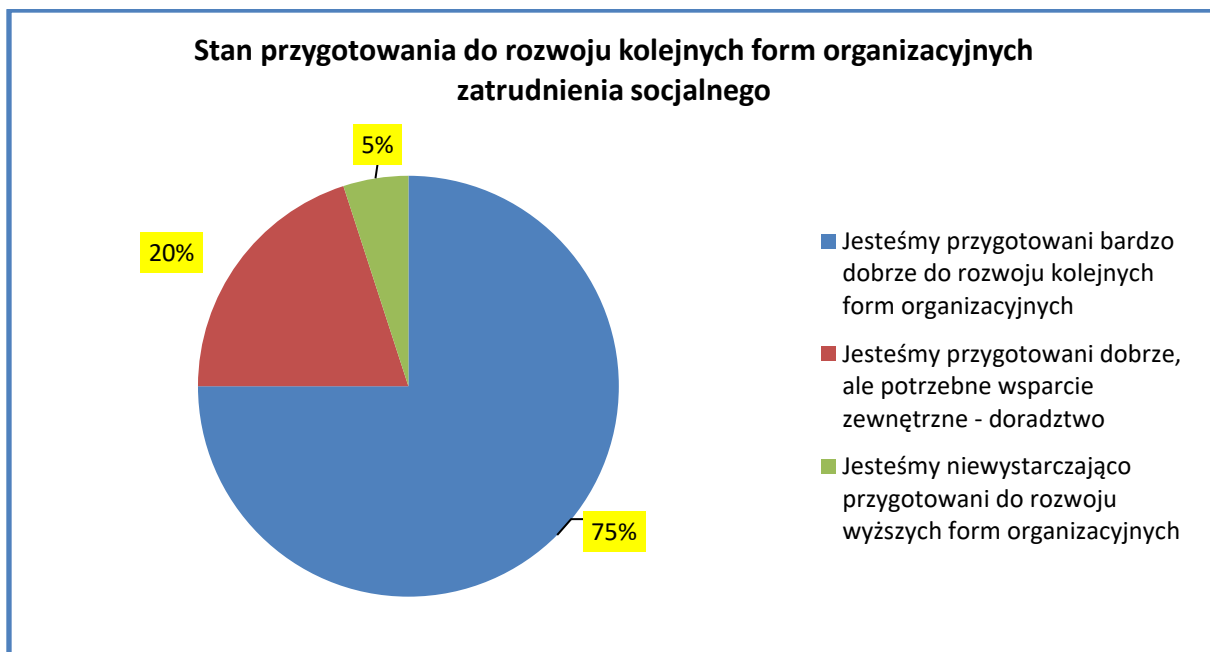
Najpoważniejsze bariery:

- 1. Finanse**
- 2. Relacje w środowisku lokalnym**
- 3. Instytucje partnerskie**

Nie bez znaczenia w ocenie organizacji III sektora pozostają kwestie relacji w lokalnym środowisku, w tym przede wszystkim nastawienie lokalnych instytucji administracji publicznej i lokalnych przedsiębiorców. Ten wynik pokrywa się z ocenami wystawianymi przez organizacje planujące dopiero rozpoczęcie świadczenia usług reintegracyjnych.

Organizacje III sektora, dysponujące kilkuletnim własnym doświadczeniem w prowadzeniu podmiotu zatrudnienia socjalnego, szczególnie zwracają uwagę na budowanie od samego początku partnerskich relacji z wieloma instytucjami, a także na konieczność prowadzenia ciągłej edukacji lokalnego środowiska w zakresie rozwiązań nie tylko zatrudnienia socjalnego, ale szerszego pojmowania ekonomii społecznej.

Przedstawiciele ankietowanej II grupy respondentów na pytanie: *jak oceniają obecnie swój stan przygotowania do prowadzenia działalności reintegracji społecznej i zawodowej?*, udzielili w znacznej części pozytywną odpowiedź. Oznacza to, że dopiero po kilku latach swojej działalności i zdobytemu doświadczeniu oraz praktyce są w stanie rozwijać kolejne miejsca (podmioty) reintegracji oraz kierować się w stronę bardziej złożonych form organizacyjnych, np. centrów integracji społecznej, czy też przedsiębiorstw społecznych.

Generalnie przedstawiciele organizacji III sektora, zaliczeni do II grupy respondentów oceniają po kilku latach swojej działalności, że są przygotowani i są w stanie podjąć się inicjatyw na wyższym poziomie organizacyjnym. Oznacza to, że większość z nich gotowa jest do podjęcia się wyzwania tworzenia np. centrum integracji społecznej. Ostatecznie jednak, decyzje te są wstrzymywane z uwagi przede wszystkim na gwarancje finansowania tej działalności oraz możliwościami pozyskania specjalistów do prowadzenia zajęć z osobami kierowanymi do programów zatrudnienia socjalnego.

PODSUMOWANIE KOŃCOWE

Wniosek 1:

- ***Organizacje pozarządowe potwierdzają gotowość do uczestniczenia w rozwoju usług reintegracji społecznej i zawodowej***

Obie grupy respondentów, reprezentujących organizacje III sektora potwierdzają swoją gotowość do uczestnictwa w rozwoju usług reintegracyjnych. Organizacje, które dotychczas nie utworzyły własnej jednostki organizacyjnej zatrudnienia socjalnego prawie w 90% deklarują utworzenie jednostki zatrudnienia socjalnego w ciągu najbliższych 12 miesięcy. Natomiast niektóre organizacje pozarządowe dysponujące już klubem rozważają ewentualności zorganizowania wyższej formy jaką jest centrum.

Obie grupy respondentów motywują swoje decyzje faktem uznania usług reintegracji społecznej i zawodowej, jako dobrej, efektywnej formy wsparcia i pomocy dla osób wykluczonych społecznie.

Wniosek 2:

- ***Organizacje pozarządowe obecnie preferują rozpoczęcie świadczenia usług reintegracyjnych poprzez formę organizacyjną jaką jest KIS***

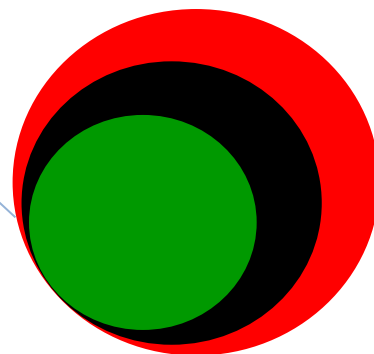
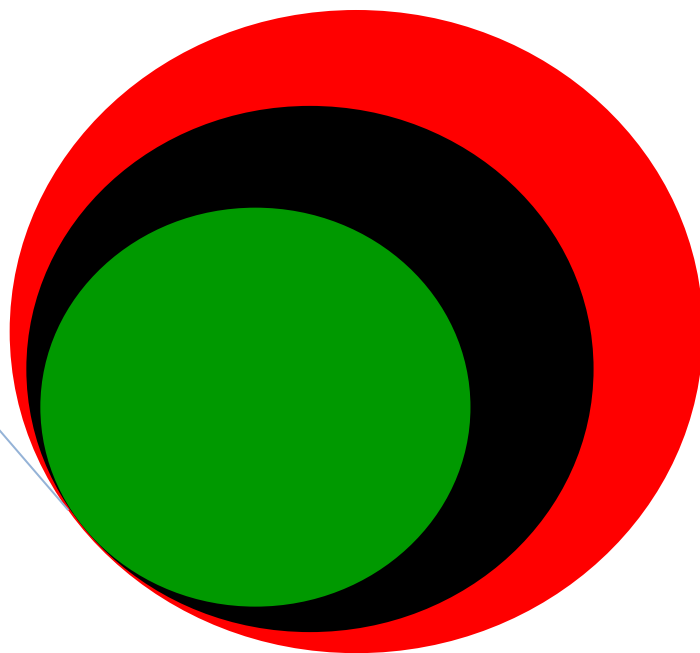
Biorąc pod uwagę aktualne realia, zwłaszcza brak ustawowej gwarancji na stabilność finansowania działalności centrów integracji społecznej (postulat zgłaszany przez środowisko od kilku lat), grupa organizacji zamierzająca włączyć się w usługi reintegracyjne preferuje model klubu integracji społecznej. Argumenty to: mniej skomplikowana forma organizacyjna, większa formalno-prawna swoboda oraz mniejsze nakłady (mniejsze zasoby niezbędne dla rozpoczęcia działalności).

Wniosek 3:

- ***Zbieżność poglądów obu grup respondentów na bariery procesu tworzenia podmiotu zatrudnienia socjalnego***

Respondenci badania prezentują zbieżność opinii na temat najpoważniejszych barier podczas procesów tworzenia jednostki organizacyjnej zatrudnienia socjalnego. Na czołowych pozycjach wymieniane są finanse oraz możliwości angażowania specjalistów do zajęć programowych. Nie bez znaczenia pozostają także kwestie takie jak: nastawienie otoczenia instytucjonalnego do nowej formy wsparcia i pomocy dla

osób wykluczonych społecznie i jego gotowości do partnerskiej współpracy. Organizacje z I grupy respondentów dysponują informacjami pochodzącymi od tych, którzy już prowadzą centrum lub klub na temat znaczenia wpływu otoczenia instytucjonalnego na przyszłą działalność jednostki organizacyjnej zatrudnienia socjalnego. Biorąc to pod uwagę zamierzają wyprzedzająco prowadzić kampanię informacyjną oraz rozmowy z niektórymi podstawowymi instytucjami (ośrodek pomocy społecznej, powiatowy urząd pracy oraz urząd gminy/miasta).

Wydawnictwo sfinansowane z środków projektu:

**Ośrodek Wsparcia i Animacji Podmiotów Reintegracyjnych – Wyższy Poziom Kompetencji
Regionalnego Sektora Es”,**
zleconego przez Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej,
w ramach Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich 2017 rok

Janów Lubelski, grudzień 2017